Vragen en antwoorden over voorstel meer ruimte voor de rivier bij hoogwater

Ruimte voor de Rivier 2.0

Eind dit jaar neemt het kabinet een besluit over globale locaties waar ruimte gereserveerd moet worden langs de IJssel, Waal en Maas. De rivier heeft in de toekomst, waarschijnlijk pas na 2100, meer ruimte nodig om ook bij (extreem) hoogwater de kans op overstromingen zo laag mogelijk te houden. Maar meer ruimte voor de rivier kan grote impact hebben op gemeenten, bewoners en ondernemers. Daarom geven we in dit artikel antwoord op de meest gestelde vragen.

Overzicht van meest gestelde vragen

Meest gestelde vragen 3

Waar gaat het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 over? 3

Wat is er voorgesteld door het programma aan de minister? 3

Wat betekent een mogelijke reservering voor huidige ruimtelijke ontwikkelingen? 4

Wat betekent dit voor mijn woning of grond? 4

Wanneer komt meer duidelijkheid? 5

Kunnen gemeenten en inwoners nog reageren? En hoe worden zij betrokken bij vervolgstappen? 5

Inhoudelijke achtergrond bij het voorstel 5

Waarom is er meer ruimte voor de rivier nodig? 6

Wat wordt gereserveerd? 6

Waarom wordt deze ruimte nu al gereserveerd? 6

Liggen de grenzen van de locaties die gereserveerd moeten worden al vast? 7

Waarom zijn juist deze globale locaties aangewezen? 7

Kan het zijn dat in het besluit van het kabinet andere locaties naar voren komen of dat geadviseerde locaties toch niet nodig zijn? 7

Zijn andere oplossingen onderzocht die minder impact hebben op gemeenten, bewoners en ondernemers? 7

Wat betekent dit voorstel voor bestaande reserveringen? 8

Gevolgen voor een locatie 8

Komt er compensatie voor de huidige gebruikers van deze locaties? 8

Over wat voor soort maatregelen wordt nagedacht? 8

Proces en meedenken 8

Hebben gemeenten en maatschappelijke organisaties invloed gehad op het voorstel en zijn lokale zorgen meegenomen? 8

Waar kunnen vragen worden gesteld? 9

Hoe blijf ik op de hoogte? 9

Meest gestelde vragen

Hieronder geven we allereerst antwoord op de vragen die wij het meeste krijgen. Daaronder vind je nog meer vragen en antwoorden per onderwerp. Staat je vraag er niet bij? Hier vind je het contactformulier.

Waar gaat het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 over?

In het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 werkt het Rijk samen met regiopartijen aan een rivierengebied dat klaar is voor de toekomst. Water wordt zó snel afgevoerd dat de bodem steeds verder uitslijt en de rivier steeds dieper in het landschap komt te liggen. Dit noemen we erosie. Daarnaast krijgen we door klimaatverandering steeds vaker te maken met lange periodes van droogte en laagwater. De gevolgen hiervan zijn nu al merkbaar voor bijvoorbeeld schippers, de natuur, boeren, drinkwaterbedrijven, ondernemers en bewoners. Ook moeten we ons blijven beschermen tegen hoogwater. Zo zorgt klimaatverandering voor extremer hoogwater. Bij hoogwater moeten we water veilig kunnen blijven afvoeren. Dit vraagt om aanpassingen aan de rivier. Hierbij proberen we ook rekening te houden met bijvoorbeeld de scheepvaart, de natuur en lokale plannen en ontwikkelingen.

Er zijn door het programma twee besluiten in 2026 voorbereid. Het eerste besluit gaat over het aanpakken van de erosie van de rivierbodem. Het tweede besluit gaat over het reserveren van ruimte om in de toekomst maatregelen te kunnen nemen voor hoogwater. De Vragen en Antwoorden op deze pagina gaan over de ruimte die gereserveerd moet worden voor hoogwater.

Lees meer over het programma en de opgave waar we aan werken.

Wat is er voorgesteld door het programma aan de minister?

We kijken vooruit naar de situatie in 2100. Door klimaatverandering stroomt er in de toekomst meer water door de rivieren. Ook neemt de invloed van de zeespiegelstijging toe. Door nu al ruimte te reserveren, voorkomen we dat er op deze plekken huizen, bedrijven of andere ontwikkelingen komen. Op basis van onderzoek adviseren we om een aantal bestaande reserveringen:

- te behouden
- te laten vervallen of
- de bestaande reservering aan te passen.

Zo houden we ruimte vrij op plekken die we in de toekomst mogelijk nodig hebben voor de rivier.

Met deze reserveringen en aanpassingen houden we mogelijkheden open voor de toekomst en voorkomen we dat deze maatregelen onnodig duur of moeilijk uitvoerbaar worden. We hebben

gekeken naar de gevolgen voor bewoners, ondernemers en grondeigenaren. Zo reserveren we niet meer ruimte dan nodig is.

Wat betekent een mogelijke reservering voor huidige ruimtelijke ontwikkelingen?

Als een locatie wordt gereserveerd, gelden hier beperkingen voor grootschalige of kapitaalintensieve ontwikkelingen. Deze mogen niet als zij rivierverruiming belemmeren. Zo mag hier geen appartementencomplex of woonwijk worden gebouwd. Ook mag je geen grote bedrijfsuitbreiding doorvoeren. Kleine of tijdelijke ontwikkelingen mogen wel. Deze aanvullende regels staan in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Alle nieuwe ontwikkelingen in een gebied dat gereserveerd is, moeten aan deze regels voldoen.

De reserveringen die door Ruimte voor de Rivier 1.0 zijn gedaan, gelden op dit moment nog steeds. In 2026 besluit het Rijk welke bestaande reserveringen blijven, welke worden aangepast, en welke vervallen. Ook kijken we waar nieuwe reserveringen globaal komen te liggen. Reserveringen die aangepast moeten worden, kunnen een andere vorm krijgen bijvoorbeeld minder breed, maar wel langer. Soms is er sprake van een grotere reservering, maar dat hoeft niet altijd. Een globale locatie is nog niet meteen een reservering. Vanaf 2027 werken we uit hoe de reservering op een globale locatie eruit komt te zien. Vervolgens wordt dit in het Bkl vastgelegd.

Lees meer over hoe we reserveringen bepalen.

Wat betekent dit voor mijn woning of grond?

Geldt er nu al een reservering? En blijft deze? Dan verandert er voor grond en bestaande woningen niets. Ligt de woning in een globale locatie? Dan verandert er pas iets als de reservering officieel is vastgelegd, inclusief de precieze grenzen van het gebied. Dit wordt vastgelegd in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Mensen mogen in een gereserveerd gebied blijven wonen en bedrijven kunnen hun activiteiten voortzetten, zoals vastgelegd in het Omgevingsplan. Nieuwe plannen die grootschalig of kapitaalintensief zijn, zoals een woonwijk aanleggen, zijn niet meer toegestaan. Veel kleine ontwikkelingen, zoals een dakkapel of een uitbouw van een huis plaatsen, blijven gewoon mogelijk. Welke ontwikkelingen precies onder ‘geen grootschalige of kapitaalintensieve ontwikkelingen’ vallen, werken we nog uit. Ook kijken we welke (tijdelijke) functies wel mogelijk blijven. Hoe de begrenzing van deze locaties precies komt te liggen, werken we uit vanaf 2027. Dit proces duurt ongeveer twee jaar.

Wanneer komt meer duidelijkheid?

Het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 adviseerde welke reserveringen moeten blijven, welke aangepast moeten worden, welke kunnen verdwijnen en waar globale locaties voor nieuwe reserveringen komen. Al deze locaties kunnen in de toekomst nodig zijn voor de rivier. Dit betekent niet dat er ook daadwerkelijk maatregelen komen, daar is nog geen besluit over genomen. Volgens de huidige inzichten zijn vanaf de tweede helft van deze eeuw maatregelen nodig.

Het voorstel van het programma helpt het kabinet bij het besluit over bestaande reserveringen en globale locaties voor nieuwe reserveringen. Dit besluit volgt eind 2026.

Lees meer over het besluitvormingsproces.

Kunnen gemeenten en inwoners nog reageren? En hoe worden zij betrokken bij vervolgstappen?

Als inwoner is er geen inspraak mogelijk vóórdat het kabinet eind 2026 besluit over de globale locaties die gereserveerd moeten worden. Vanaf eind december 2026 kan iedereen op het besluit reageren. Dit kan door een zienswijze in te dienen op het Ontwerp Nationaal Waterprogramma 2028-2033. In dit document is al het landelijke waterbeleid en het beleid voor de rivieren in Nederland opgenomen. Ook de besluiten die worden genomen binnen het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 staan hierin.

Lees op de website van het Platform Participatie meer over dit proces.

Het kabinetsbesluit in 2026 gaat alleen over behouden of laten vervallen van bestaande reserveringen, aan te passen reserveringen en globale locaties van nieuwe reserveringen. Vanaf 2027 gaan we de plannen voor de aan te passen reserveringen en globale locaties voor nieuwe reserveringen verder uitwerken en bepalen we ook de exacte begrenzing van de locaties. Gemeenten worden hierbij betrokken.

Inhoudelijke achtergrond bij het voorstel

In onderstaande vragen geven we meer achtergrond bij het voorstel. We leggen onder andere uit waarom meer ruimte voor de rivier nodig is, waarom deze ruimte nu al gereserveerd moet worden en waarom juist deze locaties nu zijn geadviseerd?

Waarom is er meer ruimte voor de rivier nodig?

Door klimaatverandering krijgen rivieren vaker te maken met extreem hoogwater. In de afgelopen eeuwen heeft de rivier in Nederland steeds minder ruimte gekregen. Onder andere door de aanleg van dijken en door steeds meer bebouwing langs de rivier. Om Nederland ook in de toekomst veilig te houden, is op sommige plekken (weer) meer ruimte voor de rivier nodig.

De rivier kan op twee manieren meer ruimte krijgen: buitendijks of binnendijks. Bij buitendijkse maatregelen passen we de uiterwaarden aan door deze bijvoorbeeld lager te maken. Bij een binnendijkse maatregel verleg je bijvoorbeeld de dijk landinwaarts.

Onderzoek laat zien dat op sommige plekken dijkversterking en buitendijkse maatregelen niet genoeg zijn om Nederland ook in de toekomst veilig te houden. Op die plekken kan binnendijkse ruimte nodig zijn. De huidige reserveringen, aan te passen en nieuwe reserveringen zorgen ervoor dat we in die gebieden in de toekomst ruimte hebben om nog binnendijkse maatregelen te nemen.

Lees dit achtergrondartikel hierover.

Wat wordt gereserveerd?

Eind 2026 besluit het kabinet over de bestaande reserveringen en de globale locaties voor nieuwe reserveringen langs de IJssel, Waal en de Maas die voor toekomstige rivierverruiming gereserveerd moeten worden. Deze reserveringen houden opties open die rond 2100 nodig kunnen zijn om Nederland te beschermen tegen hoogwater. Zo blijven verschillende oplossingen voor de toekomst mogelijk. Het besluit eind 2026 gaat alleen over bestaande reserveringen, aan te passen reserveringen en globale locaties voor nieuwe reserveringen. Het gaat nog niet over concrete projecten of maatregelen. Volgens de huidige inzichten zijn vanaf de tweede helft van deze eeuw maatregelen nodig.

Waarom wordt deze ruimte nu al gereserveerd?

Deze binnendijkse ruimte reserveren we nu al zodat de ruimte in de toekomst beschikbaar blijft voor waterveiligheid. Als we deze locaties niet formeel vastleggen, kunnen er bijvoorbeeld nieuwe woonwijken of bedrijventerreinen komen. Hierdoor zou het later moeilijker worden om ruimte te maken voor de rivier.

Liggen de grenzen van de locaties die gereserveerd moeten worden al vast?

Voor bestaande reserveringen die moeten worden aangepast en voor globale locaties voor nieuwe reservering liggen de grenzen nog niet vast. Een globale locatie geeft aan in welk gebied in de toekomst ruimte voor de rivier nodig is. De precieze begrenzing ligt dus nog niet vast. Met begrenzing bedoelen we de precieze afbakening op de kaart waarmee duidelijk wordt welke percelen wel en welke niet in het gereserveerde gebied liggen.

De precieze begrenzing wordt in een volgende fase uitgewerkt. Deze fase start in 2027 en duurt naar verwachting twee jaar. Gemeenten en inwoners worden bij dit proces betrokken. Op welke manier precies, werken we nog uit. Als dit bekend is communiceren we dit via deze website.

Lees meer over het proces om de exacte grenzen te bepalen.

Waarom zijn juist deze globale locaties aangewezen?

Uit onderzoeken blijkt dat deze locaties belangrijk kunnen zijn voor het veilig afvoeren van water in de toekomst. De locaties liggen vaak bij smalle plekken in de rivier, waar de rivier nu heel weinig ruimte heeft. Hier zijn maatregelen nodig om de knelpunten in de rivier op te lossen.

Kan het zijn dat in het besluit van het kabinet andere locaties naar voren komen of dat geadviseerde locaties toch niet nodig zijn?

Het programma heeft geadviseerd op basis van verschillende onafhankelijke onderzoeken en inbreng van onder andere gemeenten en maatschappelijke organisaties. Het kabinet baseert zich straks op dezelfde informatie, maar neemt hierin zelfstandig een besluit.

Zijn andere oplossingen onderzocht die minder impact hebben op gemeenten, bewoners en ondernemers?

Ja, in de onderzoeken zijn ook andere opties onderzocht. Zo is gekeken of versterken van dijken voldoende veiligheid kan bieden. Op sommige plekken, vooral langs de rivier met veel bebouwing, is er weinig ruimte meer om dijken nog verder te versterken en te verhogen. Ook is gekeken of er ruimte voor de rivier buitendijks gevonden kan worden. Buitendijks betekent buiten het huidige beschermingsgebied van de dijk. Op sommige plekken zijn hier nog kansen voor, maar op veel andere plekken is deze ruimte de afgelopen jaren al benut. Dan blijft meer ruimte voor de rivier binnendijks, dus binnen het huidige beschermingsgebied van de dijk, over.

Wat betekent dit voorstel voor bestaande reserveringen?

Onderdeel van het voorstel van het programma en van het besluit dat het kabinet eind 2026 neemt is of huidige reserveringen moeten blijven. Ook kan het zijn dat deze niet meer nodig zijn, of dat ze groter of kleiner worden of dat de vorm moet aangepast.

Gevolgen voor een locatie

Een mogelijke reservering kan ook nu al impact hebben op een locatie. We proberen hieronder zo goed mogelijk antwoord te geven op deze vragen. Nog niet alles hierover is op dit moment duidelijk. Dit wordt in de komende maanden uitgewerkt. Hier communiceren we over zodra we dit weten.

Komt er compensatie voor de huidige gebruikers van deze locaties?

We begrijpen dat de impact van een mogelijke reservering groot kan zijn op de huidige gebruikers van een gebied. Op dit moment kunnen we nog geen duidelijkheid geven over mogelijke compensatie voor huidige eigenaren of gebruikers van locaties. Hierover volgt in de komende periode meer duidelijkheid.

Over wat voor soort maatregelen wordt nagedacht?

Een reservering betekent nog niet dat er op korte termijn een maatregel in het gebied komt. Het onderzoek laat zien welk type maatregel in de toekomst mogelijk nodig is. Pas als wordt besloten wat voor project nodig is, wordt een maatregel concreet uitgewerkt.

Volgens de huidige inzichten gebeurt dit vanaf de tweede helft van deze eeuw.

Proces en meedenken

Inbreng van gemeenten, andere overheden en maatschappelijke organisaties is meegenomen in het voorstel van het programma. Hieronder leggen we uit hoe zij hun inbreng hebben kunnen geven, wanneer inwoners kunnen reageren en hoe het vervolgproces eruitziet.

Hebben gemeenten en maatschappelijke organisaties invloed gehad op het voorstel en zijn lokale zorgen meegenomen?

Gemeenten hebben bij het opstellen van het voorstel informatie ingebracht over ontwikkelingen in hun gebied, kansen en aandachtspunten. Verder hebben zij zorgen geuit

over de mogelijke gevolgen voor inwoners en de onzekerheid die een reservering kan veroorzaken. Gemeenten hebben gevraagd om zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden en de locaties waar onderzoek plaatsvindt waar mogelijk te beperken tot de ruimte die daadwerkelijk nodig is. Ook hebben zij benadrukt dat er perspectief nodig is voor de locaties waarvoor mogelijk een reservering komt. Deze inbreng is meegenomen in het voorstel dat het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 nu heeft uitgebracht. Gemeenten blijven ook betrokken bij het vervolgproces, waaronder de manier waarop inwoners kunnen meedenken.
Daarnaast zijn maatschappelijke organisaties uitgenodigd om mee te praten via een Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)-traject. Hier kan je hun advies lezen. Ook dit is meegenomen in het voorstel dat het programma nu gegeven heeft.

Lees meer over hoe het de omgeving van het programma betrokken wordt.

Waar kunnen vragen worden gesteld?

Vragen stellen kan via het contactformulier. Ook staat op deze website actuele informatie over het programma en de vervolgstappen.

Hoe blijf ik op de hoogte?

Bezoek regelmatig deze website, schrijf je in voor de nieuwsbrief en meld je aan voor onze webinars. De vorige webinars zijn ook terug te kijken.